

*О. А. Горлачук,
к. е. н., старший науковий співробітник,
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль*
*М. А. Горлачук,
к. е. н., доцент, старший науковий співробітник,
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль*

МЕХАНІЗМ ЦІНОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО РИНКУ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ РЕКОНСТРУКТИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

*O. A. Gorlachuk,
PhD in Economics, sr. researcher
Ternopil national economic university, Ternopil*
*M. A. Gorlachuk,
PhD in Economics, Associated Professor, sr. researcher
Ternopil national economic university, Ternopil*

A MECHANISM OF THE PRICE ADJUSTING OF AGRARIAN MARKET AND HIS FEATURE IS IN THE CONTEXT OF CONCEPTION OF RECONSTRUCTIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE

У статті розкрито теоретико-практичні особливості функціонування механізму цінового регулювання аграрного ринку в сучасних умовах його розвитку. Обґрунтовано історичні аспекти руху і зміни тенденцій ціни на основні види сільськогосподарської продукції в коротко- та довгостроковому періодах. Виявлено вплив кон'юнктури аграрного ринку, фактора якісного розвитку продуктивних сил, рівня економічних відносин, глобальних характеристик регіонального розвитку, які враховують особливості розвитку не лише окремих місцевостей, територій, країн, а й континентів і частин світу, на коливання цін. Авторами обґрунтовано історичні періоди стрибкоподібного зростання цін на продукцію рослинництва та закономірності процесу ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. З логіко-історичних позицій висвітлено досвід забезпечення ефективного функціонування аграрного ринку, встановлення регіональних цін на сільськогосподарську продукцію. Дано оцінку цінового регулювання та задоволення науково обґрунтованої потреби (норм споживання) в рамках реалізації алгоритму загального механізму забезпечення реконструктивного типу розвитку економіки та його концепції загалом.

The article deals with theoretical and practical peculiarities of the functioning of the mechanism of price regulation of the agrarian market in modern conditions of its development. The historical aspects of the movement and changes in the price trends for the main types of agricultural products in the short and long-term periods are substantiated. The influence of agrarian market conditions and factor of qualitative development of productive forces, level of economic relations, global characteristics of regional development, taking into account the peculiarities of development of not only individual regions, territories, countries, but also continents and parts of the world, on the fluctuations of prices were revealed. The authors substantiated the historical periods of the spin-off increase in prices for crop production and the regularities of the pricing process for agricultural products. From logical-historical positions the experience of ensuring the effective functioning of the agrarian market, establishing regional prices for agricultural products is highlighted. The estimation of price regulation and satisfaction of scientifically grounded demand (norms of consumption) in the framework of implementation of the algorithm of the general mechanism of providing the reconstructive type of economic development and its concept in general is given.

Ключові слова: аграрний ринок, ціновий механізм, регіональне ціноутворення, регіональна вартість, регіональна ціна, закон регіональної вартості, реконструктивний розвиток.

Keywords: agrarian market, price mechanism, regional pricing, regional value, regional price, law of regional value, reconstructive development.

Постановка проблеми. Ціноутворенню в сільськогосподарському виробництві притаманні специфічні особливості, що якісно відрізняють його від усіх інших галузей економіки. Повноцінне з'ясування сутнісних рис ціноутворюючих процесів на аграрному ринку неможливе без розгляду особливостей регіональної проблематики як системної ознаки цінних взаємовідносин в аграрному секторі та всебічного використання фундаментальних положень економічної науки і практики у сфері ціноутворення.

Ми хочемо звернути увагу дослідників механізму цінового регулювання аграрного ринку власне на регіональний вимір ціноутворення, котрий посідає виключно важливе значення у галузі виробництва сільськогосподарської продукції у якості ключового базису і специфічної особливості формування аграрної політики у стратегічному секторі національної економіки держави.

Сьогодні існують значні теоретико-практичні проблеми з оптимізацією науково-обґрунтованих цін, забезпеченням еквівалентності обміну в плані рентно-цінових взаємовідносин, вирішення яких сприяло б не лише необхідній модернізації економічного розвитку нашої країни та її окремих регіонів, а й реалізації дійсно реконструктивного типу розвитку економіки в цілому. Концепція останнього, на думку її авторів, претендує на формування нової парадигми економічного мислення і розвитку України загалом [1, с. 48].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класики світової економічної думки – У. Петті, Ф. Кене, А. Тюрго, А. Сміт, Д. Рікардо, Й. фон Тюнен, К. Маркс, М. Туган-Барановський, А.Маршал, М. Кондратьєв, О.Чаянов, В. Леонтєв та ін. – значну увагу приділяли науковому дослідженню важливих аспектів вартісно-цінових, розподільчих та рентних відносин.

Теоретична розробка питань механізму регулювання ринкових процесів, в тому числі цінового, посідає також вагоме місце у працях вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема: В. Абеля, В.Г. Андрійчука, О.М. Бородіної, Т.Г. Бродської, В. Генріхсмайєра, В.М. Гейця, О.Г. Грандберга, А.А. Гриценка, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, С.Л. Дусановського, В.І. Ільдеменова, М.В. Тумаланова, В.Я. Феодоритова, А. Ханан, М.А. Хвесика, О.М. Шпичака та інших вчених.

Проте, залишаються дискусійними теоретичні та практичні аспекти формування політики ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в контексті обговорення концепції реконструктивного розвитку економіки України, її регіонального виміру, закономірностей регіонального ціноутворення та інструментів його регулювання, вирішення яких сприяло б економічного розвитку та задоволенню реальних суспільних потреб.

Мета дослідження полягає в розробці теоретико-методологічних положень та наукових рекомендацій щодо обґрунтування механізму цінового регулювання аграрного ринку та його особливостей в сучасних умовах економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська економічна наука і здійснювана економічна політика сучасної доби, виявившись на теоретико-методологічному роздоріжжі після категоричної за суттю відмови від марксистсько-ленінської теоретичної спадщини, втратили, здається, не лише стратегічні орієнтири для свого майбутнього розвитку, перебуваючи у хвості цивілізаційного поступу формування нового суспільного знання та останніх досягнень науки, а й спроможність власної теоретичної, наукової самоідентифікації, яка б дозволила з'ясувати їхнє дійсне місце в світовій системі координат.

Ймовірно, дана кризова ситуація перетворилася на спонукальний мотив для нещодавнього проведення “круглого столу” – дводенного засідання Вченої ради Інституту економіки та прогнозування НАН України, що був присвячений обговоренню доповіді Джеффа Фокса (Інститут економічної політики, Вашингтон) “Торговельна політика США – час почати спочатку” в напрямках обґрунтування позицій українських вчених-економістів щодо дій України у світі, що постійно змінюється. Учасники “круглого столу” дійшли висновку, що на зламі тисячоліть перехід у країнах з домінуючим плановим детермінізмом до ринкової системи господарювання – дещо більше, ніж просто економічний експеримент, оскільки це одночасно є і трансформацією суспільного життя в усіх його соціально-політичних структурах [2, с. 31].

Наслідки такої ринкової революції, на думку учасників економічної дискусії, виявилися катастрофічними, особливо це стосується України, економіка якої за чверть століття так і не змогла відновити рівень 1990 року. Водночас західний світ, на ринкові засади якого були зорієнтованими в ході реформ, охопила криза системного характеру, перш за все, внаслідок превалювання парадигми глобального корпоративізму, для якою домінуючою ідеологією є ринковий фундаменталізм, що веде до дедалі зростаючої соціальної нерівності [2, с. 32]. Вкотре виникло питання орієнтації вітчизняного вектора розвитку національної економіки та суспільства загалом.

З усього цього, як слід очікувати, учасники “круглого столу” могли прийти до логічного висновку про очевидну неспроможність, більше того, хибність теоретичних економічних конструкцій та методології, що поширені нині від академічного до урядового рівнів, та практики реалізації заходів економічної політики, побудованих на цій основі.

Беззаперечно, це дало підстави професору В.М. Гейцю поставити питання радикально: “Чому знову настав час починати спочатку?” Вчений наголошує, що масштаби таких процесів виявилися настільки значними, що в підсумку “настав момент для Америки розпочати з чистого аркуша і знову обміркувати стратегії конкуренції у глобальній економіці” [2, с. 33]. При цьому основні посилання базуються на тезі, що політика вільної торгівлі зруйнувала виробничий базис США та економічну захищеність мільйонів американців [3, с. 16; 1, с. 39-40]. На думку дослідника, в Україні є підстави для того, щоб на практиці почати багато чого з початку, перш за все у підходах в економічній політиці [2, с. 35].

Сучасна практика вітчизняної економічної політики – не є виключенням і сфера ціноутворення на сільськогосподарську продукцію – має кінцевим результатом, як справедливо зазначає професор А.А. Гриценко, “не досягнення поставленої мети, а зовсім інші наслідки, іноді навіть такі, що не збігаються з загальним напрямом руху” [4, с. 13]. Це дало йому підстави цілком обґрунтовано говорити про макроекономічну некерованість і неадекватність уживаних економічних концепцій та інструментів, деструктивна дія котрих стала очевидною.

Учений вважає, що методологічною базою змін в економічній політиці, повинна стати “концепція реконструктивного розвитку, яка орієнтує на модернізацію (оскільки в умовах України вона означає тільки оновлення, а тому і посилення, існуючих диспропорцій), а на реконструкцію економіки, зміну її несучих конструкцій відповідно до нової архітектури в європейському і світовому просторах. Це передбачає формування нової парадигми економічного мислення і розвитку” [1, с. 48].

На відміну від розвинутих країн формування цін на сільськогосподарську продукцію в Україні відзначається значною регіональною варіацією [5].

Це зумовлено, в першу чергу, нерозвиненістю інфраструктури регіональних аграрних ринків, що зумовлює локалізацію товароруху сільськогосподарської продукції. За інших обставин ціни на різних сегментах регіонального ринку агропродукції тяжіють до вирівнювання, що є властиво для розвинутого ринку та зумовлюють сприятливі умови для стабілізації ціноутворення та вирівнювання регіональної ціни на продукцію.

Саме таку ситуацію описував А. Маршал: “Чим більш досконалим вважається ринок, тим сильнішою є тенденція до того, щоб у всіх його місцях в один і той самий момент платили за один і той же предмет однакову ціну” [6, с. 7].

Коливання цін має різні лаги в короткостроковому та довгостроковому періоді. Протягом короткого періоду такі коливання є майже непомітними, а в тривалому часовому проміжку (наприклад, соціально-економічна формація) – значними (рис. 1).

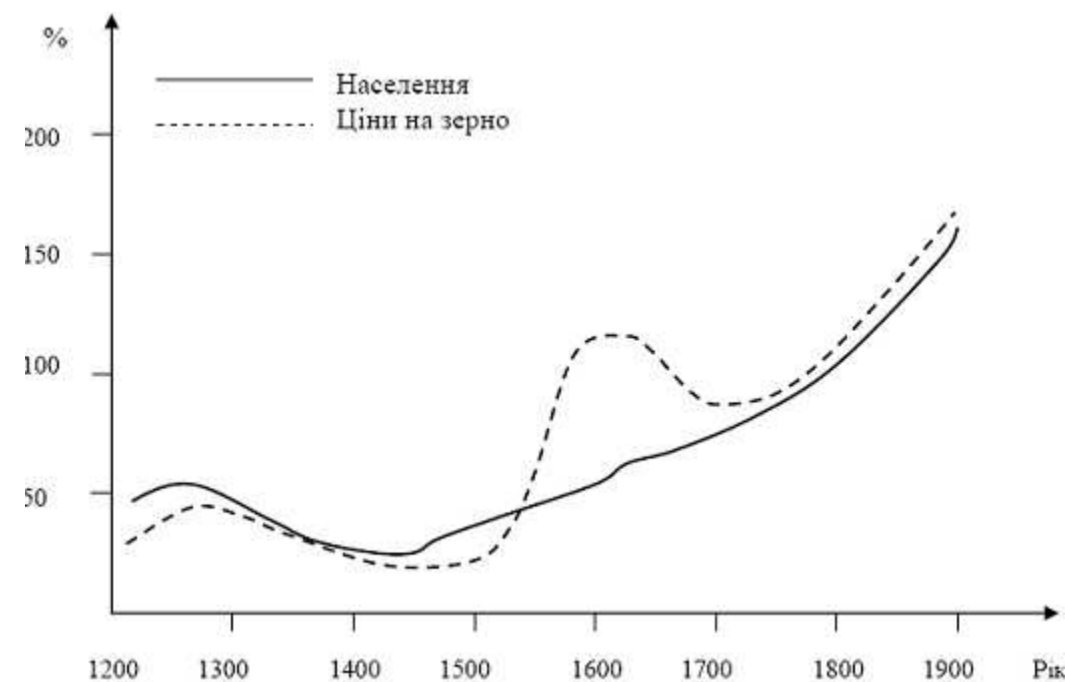

Рис. 1. Чисельність населення і ціни на зерно в Європі у 1200-1800 рр.*

* Джерело: на основі [7, с. 27]

В першому випадку має місце вплив кон'юнктури ринку, зокрема цінової кон'юнктури, в другому – фактор якісного розвитку продуктивних сил, рівень економічних відносин, глобальні характеристики регіонального розвитку, які враховують особливості розвитку не лише окремих місцевостей, територій, країн, а й континентів і частин світу.

Достовірними є три найбільших стрибкоподібні періоди зростання цін на сільськогосподарську продукцію рослинництва (рис. 2), котрі в економічній думці відомі під «революцією цін» [7, с. 13-14].

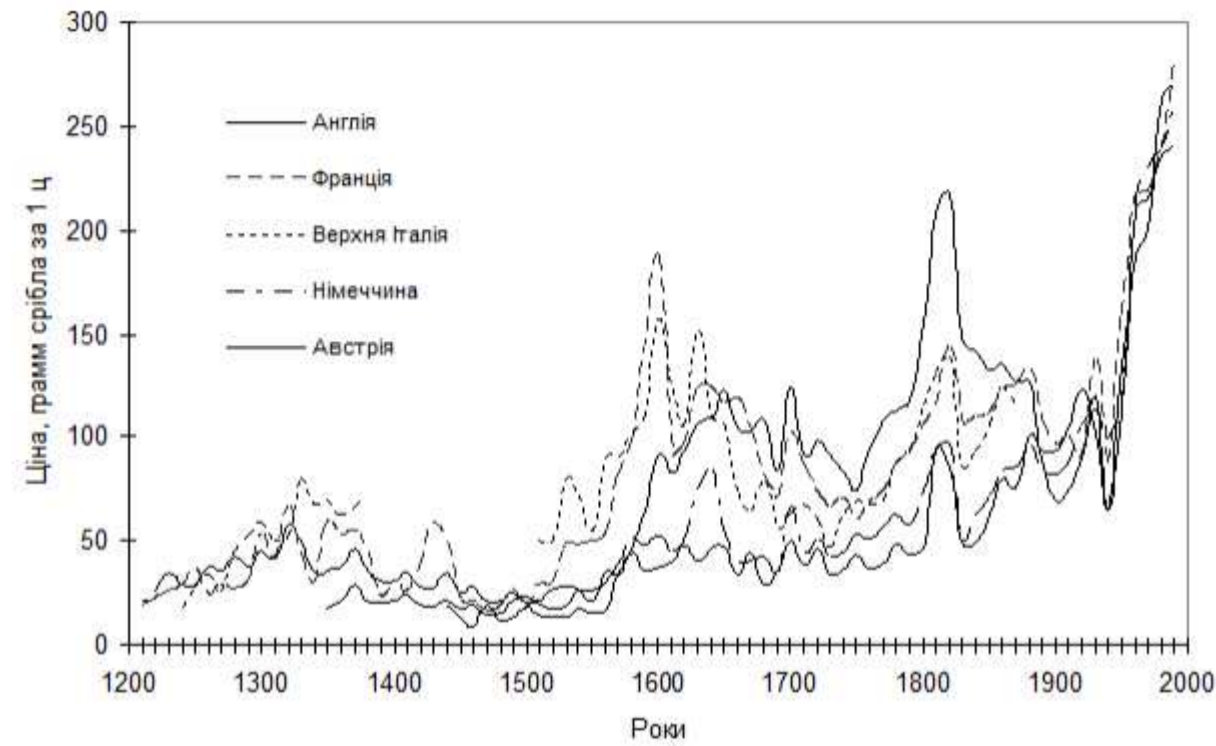

Рис. 2. Ціни на зерно в країнах Європи за період XIII-XX ст.*

*Джерело: на основі [7, с. 127; 8, с. 273]

Вони можуть бути визначені в окремих столітніх інтервалах:

1. Перший етап – це процес зростання цін у 13 ст. і частково на початку 14 ст., що змінився їх зниженням у пізньому середньовіччі.
2. Наступний період – зростання цін на головні види сільськогосподарської продукції, який розпочався в 16 ст., однак вже у 17 ст. він перервався.
3. Третій етап підвищення цін: тривав з початку 18 ст. та закінчився у 19 ст. Четвертою висхідною хвилею цього глобального цінового процесу можна вважати період, що розпочався із середини 20 ст. і триває до цих пір: ціни на сільськогосподарську продукцію на аграрному ринку динамічно зростають при одночасному зменшенні доходів населення та зниженні його відносної купівельної спроможності (наприклад, лише за 2000-2010 рр. ціни на вітчизняному агропродовольчому ринку підвищилися в 2,5 рази [9, с. 174], а впродовж лише 2015-2017 рр. – перевищили й цей показник.

Однак «революція цін», котра колись відбулася у країнах Західної Європи, є в деякій мірі дискусійним поняттям [7, с. 17] і потребує уточнення. У зв'язку з цим слід відмітити значні коливання цін протягом 16 ст. при, загалом, одночасно низькому їх зростанні за увесь столітній проміжок спостереження [10]. У цей період ціни на зерно, що зростають, як правило, більше, ніж на інші види сільськогосподарської продукції, зокрема тваринництва, при кумулятивному підрахунку і приведенні номінальних цінових рівнів до вартості срібла, зростали щорічно лише на 1,52 % [7, с. 113].

Історичний метод дослідження, абстрагуючись від великої кількості супутніх явищ багатогранного процесу ціноутворення, дозволяє в цілому стверджувати про наявність таких чотирьох закономірностей процесу ціноутворення на сільськогосподарську продукцію: 1) ціни на зерно зростають у більшій мірі, ніж ціни на тваринницьку продукцію; 2) ціни на агропродовольство зростають швидше, ніж на промислову продукцію; 3) ціни взагалі, з огляду на потреби осіб з низьким і середнім рівнем доходів, зростають більше, ніж рівень отримуваної ними заробітної плати; 4) регіональні ціни на сільськогосподарську продукцію, зберігаючи в цілому загальний тренд цінового розвитку, що є практично спільний для різних територій (країн), виявляють відмінності у рівні своїх абсолютних величин. Останнє є, власне, регіональною характеристикою досліджуваного історичного процесу цінового розвитку на аграрному ринку та розвитку продуктивних сил.

В сучасних умовах цінова кон'юнктура, відмінними ознаками якої є рівень сприятливості для товаровиробника і мінливість, зазнає постійного впливу різних чинників ринку. Вона характеризується таким співвідношенням попиту і пропозиції, яке безпосередньо впливає на результативність виробничої діяльності в процесі збуту продукції та існуючими до тепер регіональними відмінностями в ціноутворенні на сільськогосподарську продукцію. В свою чергу показники регіонального попиту і пропозиції слугують базою для прогнозування рівнів цін на перспективу [11, с. 124].

Інформативне забезпечення оцінки рівня цін в регіональному вимірі здійснюється за допомогою цінового моніторингу, проведення якого є компетенцією державних органів влади. Ціновий моніторинг представляє собою систему виконання таких процедур, як оперативний збір, обробка, зберігання та розповсюдження інформації про рівень цін внутрішнього ринку серед його суб'єктів. Дана інформація використовується для оцінки поточної ситуації та формування прогнозів цін на короткостроковий період. Це є одна із ознак досконалості агропродовольчого ринку [12].

В Концепції ціноутворення, розробленій науковцями ІАЕ, до системи цін на сільськогосподарську продукцію належать інтервенційні, заставні, еквівалентні в якості базових, цільових та порогових. Дана система цін, як зазначається її авторами, має на меті захист сільгоспвиробника від падіння цін, гарантування необхідного прибутку та забезпечення інтересу до господарської діяльності [13, с. 8]. Однак, на жаль, вона не містить положень стосовно визначення регіональної ціни і регіонального ціноутворення, що, безумовно, потребує негайного якісного доопрацювання.

Сучасна практика встановлення регіональних цін на сільськогосподарську продукцію, що користується підвищеним попитом на міжнародних ринках, суперечить ідеології «регіоналізації» ціноутворення, та представляє собою його протилежне явище – глобалізацію. Вона становить не лише особливість сучасного механізму цінового регулювання аграрного ринку, але й безпосередню загрозу для встановлення оптимальної просторової диференціації цін, яка повинна ґрунтуватися на врахуванні дії закону регіональної вартості [14].

Система цін і механізм регіонального ціноутворення в сільському господарстві повинні відповідати його зональній спеціалізації та в поєднанні з іншими факторами забезпечувати вирівнювання економічних умов та гарантування необхідного рівня доходів сільськогосподарських товаровиробників, які знаходяться в нерівних природно-економічних умовах різних зон [15, с. 100]. Вказані чинники були основною передумовою проведення зональної (просторової) диференціації закупівельних цін на продукцію землеробства за часів планової економіки. Крім того, теоретично об'єктивна необхідність диференціації пояснювалася існуванням зональної, тобто регіональної вартості – модифікацією вартості, яка сприяє зведенню індивідуальних витрат до суспільно необхідних.

Проте протягом усього цього планового періоду була відсутня єдина думка про головний зонуотворюючий показник, найбільш раціональні межі диференціації цін, зонуотворюючу одиницю, цінову зону по конкретному продукту чи комплексу продуктів та ін.

Окрім того, на думку Г.Р. Романченко, закупівельні ціни були відірвані від своєї об’єктивної бази – вартості, в основі яких суспільно необхідні витрати праці [16, с. 86]. Поряд з цим, здійснення на практиці територіальної диференціації цін утруднювалося недостатнім розвитком теорії даного питання, зокрема, не були визначені об’єктивні критерії диференціації земель.

Теорія і практика регіонального ціноутворення на аграрному ринку стала предметом жвавого наукового дослідження також в країнах Західної Європи і тодішнього Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), це відбулось навіть в аналогічний часовий проміжок, як і в колишньому Радянському Союзі.

Ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в умовах вільної конкуренції є класичним для етапу зародження і розвитку капіталістичних відносин. З втратою ринком цієї особливості та як наслідок розвитку елементів монополістичної економіки, виникла необхідність в державному регулюванні ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в контексті формування і розвитку спільного європейського аграрного ринку, який постійно збільшував свої географічні розміри, охоплюючи все нові регіони об’єднаної Європи.

Слабкими сторонами ринкового механізму стосовно сільського господарства є неспроможність останнього регулювати відтворювальний процес виробництва з огляду саме на його регіональну специфіку, а також ігнорування розвитку соціальних та екологічних систем.

В існуючих умовах, на думку А.А. Гриценко, не можуть бути застосовані в чистому вигляді ні неокласичні підходи, ні кейнсіанські... В Україні, де сформувалася базова деструкція, усе це продовжить наявні деструктивні тенденції та посилить незбалансованість ринків [1, с. 52].

Однак, механізм реконструктивного розвитку економіки не відкидає ні неокласичних підходів (оскільки орієнтує на ринкову взаємодію попиту і пропозиції, в тому числі і на збільшення пропозиції шляхом вивільнення ринкових сил), ні кейнсіанських (оскільки використовує інструменти державного впливу на збільшення попиту), а застосовує їх як елементи складнішого механізму. Більше того, як стверджує дослідник, в механізмах реконструктивного розвитку використовуються також «зняті» планові механізми, а плановість зберігається в тому розумінні, що з’єднується потреба і предмет її задоволення (як це відбувається у плановій економіці), але не безпосередньо через директивне планування, а через ринкову демонетизацію потреби (відповідно до рівня її наукової обґрунтованості) тощо [1, с. 53-54].

Врахування планового аспекту є важливим з точки зору забезпечення ефективного функціонування аграрного ринку, оскільки особливості сільського господарства (імобільність ресурсів, розміщення на великій території, погодні умови, тривалий виробничий цикл та ін.) є “ахілесовою п’ятою” виробництва сільськогосподарської продукції й подальшої реалізації її на ринку. Ці особливості в умовах монополізації економіки та неефективної державної цінової політики залишають аграрний ринок і увесь господарський сектор в аутсайдерах, статусі нерівноправного партнера економічних відносин АПК, породжуючи навіть цілі економічно депресивні регіони.

Як стверджують прихильники концепції реконструктивного розвитку економіки, його механізм поєднує планову рефлексію (взаємовисвітлення потреби і предмета її задоволення), неокласичні та кейнсіанські інструменти впливу на попит і пропозицію на основі інституціональних засобів корекції відповідності, з одного боку, потреби і попиту, а з іншого – ресурсів і пропозиції [1, с. 54].

Досвід сільськогосподарського виробництва в ЄС свідчить, що фермерам дуже важко залишатися рентабельними без державної підтримки сільського господарства [17].

В сучасний період в Євросоюзі спостерігається перехід від цінових до рентних відносин розподілу і гарантування доходів сільськогосподарським виробникам на аграрному ринку, в основі чого лежить врахування регіональних відмінностей природно-географічних, кліматичних та організаційно-економічних умов ведення сільськогосподарського виробництва. Проте, аграрний ринок залишається найбільш регульованим ринком щодо встановлення ціни. Цей вплив здійснюється через регулювання цін, надання дотацій, субвенцій, а також опосередковано через пільгове оподаткування, кредитну політику. У кінцевій регіональній ціні продукції сільського господарства у глобальному вимірі рівень державних субсидій становить: у Швейцарії – близько 73 %, Норвегії – 70 %, Японії – 63 %, країнах ЄС – 45 %, а в Україні – лише 4,3 % [18, с. 9].

Історичні довідки свідчать, що зменшення сили державного впливу негативно впливає як на самих виробників, так і на суспільство загалом.

У зв’язку з цим важливо дати об’єктивну оцінку пропонованому алгоритму загального механізму реконструктивного розвитку економіки, який включає [1, с. 54]:

- з’ясування загальної потреби у благах (не попиту);
- визначення науково обґрунтованого (нормального) рівня задоволення потреби;
- розрахунки різниці між реальною і науково обґрунтованою потребами у благах;
- визначення фактичного рівня задоволення науково обґрунтованої потреби при існуючому попиті;
- аналіз характеру відмінностей між фактичним і науково обґрунтованим рівнями задоволення потреби;
- вибір варіанта приведення у відповідність науково обґрунтованої потреби і попиту;
- монетизація потреби до рівня попиту, що відповідає науково обґрунтованій потребі;
- з’ясування обсягів ресурсів, необхідних для задоволення науково обґрунтованих потреб;
- розрахунки різниці між існуючими ресурсами і ресурсами, необхідними для задоволення науково обґрунтованих потреб;
- вибір варіанта приведення наявної ресурсної бази у відповідність до пропозиції, зумовленої попитом;
- створення каналів з’єднання попиту і пропозиції щодо відповідного блага.

Стосовно аграрного ринку, його цінового регулювання та забезпечення задоволення науково обґрунтованої потреби (норм споживання продукції) реалізація концепції реконструктивного розвитку економіки згідно даного алгоритму потребуватиме не лише значних фінансових ресурсів, а й перебудови існуючого механізму ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, стимулювання попиту і пропозиції продукції, що як мінімум повинно забезпечувати задоволення загальної потреби у благах на рівні, не нижчому від раціональних норм споживання, науково обґрунтованих МОЗ України. Однак, фактична ситуація є такою, що нині немає реальних можливостей не лише для задоволення раціональних норм споживання продовольства громадянами України, а й за багатьма його видами навіть мінімальних [19], ситуація й далі погіршується.

Насправді логіко-історичні засади кардинальних економічних змін і переходу до реконструктивного типу розвитку, запропонованого науковцями Інституту економіки і прогнозування [20], свідчать, що він не є не лише новою парадигмою для України, а й має в цілому декларативний характер, оскільки не забезпечений необхідними матеріально-фінансовими ресурсами для повноцінної реалізації, що також ставить під сумнів застосовану при його розробці вихідну теоретико-методологічну основу.

Іншими словами, існують більше ніж просто “певні розриви у поєднанні реконструктивності та соціальності”, останні навіть визнають самі автори концепції реконструктивного типу економічного розвитку [20, с. 4].

Власне, логіко-історичний аналіз економічного розвитку України засвідчує, по-перше, наявність досвіду соціалістичної реконструкції народного господарства країни, котра фактично була проведена за одне десятиріччя у період 1930-1940 рр. По-друге, вказана реконструкція економіки країни відбувалася за гірших стартових умов і стала можливою лише після етапу відновлення народного господарства. По-третє, реконструкція усього народного господарства країни відбувалася на базі соціалізму. По-четверте, базою реконструкції не лише сільського господарства, а й економіки країни загалом були абсолютно реальні передумови – великі темпи розвитку індустрії та колективізація.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Деретуляція в сільському господарстві України, неузгодженість державних та приватних інтересів є цілком закономірним явищем в умовах, що склалися. Натомість планомірний пропорційний розвиток сільськогосподарського виробництва, який враховує регіональну специфіку ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, залишається поза увагою вчених, в тому числі в рамках концепції реконструктивного типу економічного розвитку, що претендує на нову парадигму для України, при цьому, однак, залишаючись по суті одним із чергових варіантів реформування економіки держави в межах давно відомих неокласичних/кейнсіанських та інших підходів регулювання економічних процесів та ринку, притаманних нашому часу.

Експортна орієнтація агросектору при ціновій нестабільності світових ринків сільськогосподарської продукції несе в собі значний ціновий ризик для вітчизняного виробника. Переформатування орієнтації аграрного виробництва на пріоритет задоволення внутрішнього споживання, в основі якого має бути науково обґрунтована концепція регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, неодмінно підвищить рівень стабільності функціонування аграрного ринку і задоволення потреб споживачів.

Література.

1. Гриценко А.А. Логіко-історичні засади кардинальних економічних змін і переходу до реконструктивного розвитку / А.А. Гриценко // Економіка України. – 2017. – № 5-6. – С. 39-57.
2. Геєць В.М. Чому знову настав час починати спочатку? / В.М. Геєць // Економіка України. – 2017. – № 5-6. – С. 31-38.
3. Фокс Дж. Торговельна політика США – час почати спочатку / Дж. Фокс // Економіка України. – 2017. – № 5-6. – С. 16-30.
4. Гриценко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег: моногр. / А.А. Гриценко. – К.: “Основа”, 2005. – 192 с.
5. Горлачук М.А., Горлачук О.А. Ціноутворення на сільськогосподарську продукцію: внутрішньорегіональний аспект / М.А. Горлачук, О.А. Горлачук // Науковий вісник ХНУ. Серія: Економічні науки. – 2015 р. – Вип. 14. – С. 28-31.
6. Маршалл А. Принципи політичної економії: в 3 т.: Т. 2 / Маршалл А. – М.: Прогрес, 1984. – 312 с.
7. Abel, W. (1978), *Agrarkrisen und Agrarkonjunktur*. 3. Aufl., Hamburg und Berlin, BRD.
8. Abel, W. (1974), *Massenarmut und Hungerkrisen im vorindustriellen Europa. Versuch einer Synopsis*. 3. Aufl., Hamburg und Berlin, BRD.
9. Пасхавер Б.Й. Современное состояние ценового паритета в АПК / Б.Й. Пасхавер // Економіка АПК. – 2012. – №1. – с. 174-175.
10. Cipolla, C.M. (1973), *Crise a Florence. 1629/1630 in: Melanges en l'Honneur de Fernand Braudel*, Privat, Toulouse, France.
11. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: підручник / В.М. Нелеп. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 495 с.
12. Ціновий моніторинг аграрного ринку України. Проект «Аграрна політика для людського розвитку». Режим доступу: http://www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2005_03_05_05.pdf.
13. Концепція ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». – Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 3-20.
14. Горлачук О.А., Горлачук М.А., Машко А.І. Сутність ціни та ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / О.А. Горлачук, М.А. Горлачук, А.І. Машко // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – Тернопіль: Економічна думка, 2015. – Том 20. – С. 23-29.
15. Шпичак О.М. Економічні взаємовідносини сільськогосподарських підприємств із сферою заготівель і переробки технічних культур / О.М. Шпичак. – К.: Урожай, 1987. – 152 с.
16. Романченко Г.Р. Закупочные цены – рычаг управления производством / Г.Р. Романченко. – М.: Экономика, 1973. – 88 с.
17. Сельскохозяйственная политика ЕС после 2013 года [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.agrardialog.ru/prints/details/id/69> (<http://www.agrardialog.ru/prints/details/id/69>).
18. Дем'яненко М.Я. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва / М.Я. Дем'яненко, Ф.В. Іванина // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 3-9.
19. Продовольча безпека в Україні погіршилася. Огляд основних індикаторів за 2015 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika/prodovolcha-bezpeka-v-ukrayini-pogirshylasya-oglyad-osnovnyh-indykatoriv-za-2015-rik>.
20. Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість: монографічний збірник / за ред. акад. НАН України Гейця В.М., чл.-кор. НАН України Гриценка А.А.; НАН України, ДУ “Ін-т екон. та прогнозув. НАН України”. – Електрон. дані. – К., 2016. – 240 с.: табл., рис. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/docs/scc/2.pdf>.

References.

1. Hrytsenko, A.A. (2017), “Logico-historical principles of fundamental economic changes and transition to reconstructive development”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 5-6, pp. 39-57.
2. Heiets', V.M. (2017), “Why is it time to start from the beginning?”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 5-6, pp. 31-38.
3. Faux J. (2017), “U.S. trade policy – time to start over”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 5-6, pp. 16-30.
4. Gricenko, A.A. (2005), *Razvitie form obmena, stoimosti i deneg* [Development of the forms of exchange, value and money], “Osnova”, Kyiv, Ukraine.
5. Horlachuk, M.A. and Horlachuk, O.A. (2015), “Pricing for agricultural products: intra-regional aspect”, *Naukovy visnyk KhNU. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 14, pp. 28-31.
6. Marshal, A. (1984), *Pryntsypy politychnoi ekonomii* [Principles of Economics], Progress, Moscow, Soviet Union.
7. Abel, W. (1978), *Agrarkrisen und Agrarkonjunktur*. 3. Aufl., Hamburg und Berlin, BRD.
8. Abel, W. (1974), *Massenarmut und Hungerkrisen im vorindustriellen Europa. Versuch einer Synopsis*. 3. Aufl., Hamburg und Berlin, BRD.
9. Paskhaver, B.J. (2012), “The current state of price parity in the APC”, *Ekonomika APK*, vol. 1, pp. 174-175.
10. Cipolla, C.M. (1973), *Crise a Florence. 1629/1630 in: Melanges en l'Honneur de Fernand Braudel*, Privat, Toulouse, France.
11. Nelep, V.M. (2004), *Planuvannia na ahrarnomu pidpriemstvi* [Planning at an agrarian enterprise], 2nd ed., Kyiv, Ukraine.
12. The official site of Project Agrarian Policy for Human Development (2014), “Price monitoring of the agrarian market of Ukraine”, available at: http://www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2005_03_05_05.pdf (http://www.undp.org.ua/agro/pub/ua/P2005_03_05_05.pdf). (Accessed 14 January 2015).
13. National Research Center “Institute of Agrarian Economics” (2008), “Concept of pricing for agricultural products”, *Ekonomika APK*, vol. 1, pp. 3-20.
14. Horlachuk, O.A., Horlachuk, M.A. and Mashko, A.I. (2015), “Essence of price and pricing on agricultural products”, *Ekonomichnyj analiz. Zbirnyk naukovykh prats' kafedry ekonomichnoho analizu, Ekonomichna dumka*, vol. 20, pp. 23-29.
15. Shpychak, O.M. (1987), *Ekonomichni vzaiemovidnosyny sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv iz sferoiu zahotivel' i pererobky tekhnichnykh kul'tur* [Economic relations of agricultural enterprises with the field of harvesting and processing of technical crops], *Urozhaj*, Kyiv, Soviet Union.
16. Romanchenko, G.R. (1973), *Zakupochnye ceny – ryhag upravlenija proizvodstvom* [Procurement prices – the lever of production management], *Jekonomika*, Moscow, Soviet Union.
17. The official site of “Deutsch-Russischer agrarpolitischer Dialog” (APD) (2010), “EU agricultural policy after 2013”, available at: <http://www.agrardialog.ru/prints/details/id/69> (Accessed 14 January 2015).
18. Dem'ianenko, M.Y. and Ivanyna, F.V. (2009), “State support as a factor for ensuring the competitiveness of agrarian production”, *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 3-9.
19. The official site of Economic Discussion Club (2016), “Food security in Ukraine has worsened. Overview of key indicators for 2015”, available at: <http://edclub.com.ua/analytika/prodovolcha-bezpeka-v-ukrayini-pogirshylasya-oglyad-osnovnyh-indykatoriv-za-2015-rik> (Accessed 16 May 2017).
20. Heiets', V.M. and Hrytsenko, A.A. (2016), *Rekonstruktyvnyj ekonomichnyj rozvytok: osnovni napriamy, efektyvnist' i sotsial'na spravedyvist'* [Reconstructive economic development: main directions, efficiency and social justice], ДУ “Ін-т екон. та прогнозув. НАН України”, Kyiv, Ukraine, available at: <http://ief.org.ua/docs/scc/2.pdf> (Accessed 16 May 2017).

Стаття надійшла до редакції 20.08.2017 р.